

Adatlap¹ témahirdetési javaslatához a Csonka Pál Doktori Iskola Tanácsa részére

Témavezető² neve: Vukoszávlyev Zorán PhD
e-mail címe³: vukoszavlyev.zoran@epk.bme.hu

Téma címe (magyar és angol nyelven):

Quo vadis magyar műemlékvédelem? A XX. századi magyar
műemlékvédelem értékei és annak kortárs védelme

Quo vadis Hungarian monument protection? Values of the 20th
century Hungarian monument preservation and its contemporary
protection

A **téma** rövid leírása⁴ (magyar és angol nyelven):

A műemlékvédelem elsődleges célja a megelőző korok jellemző, kiemelkedő értéket képviselő épületeinek megőrzése az utókor számára. Fennmaradt és gondozott történeti épületállományunk identitásunk meghatározó kulturális alapját jelenti, kezelésüknek módszertana is képet alkot mindenkori társadalmunkról. A megőrzés gyakorlata a historizmus korában a korstílusban történő megújítás volt, mely a korabeli kortárs építészettel összhangban jelent meg. A 20. század első negyedében a modern építészettel megjelenő stíluspluralizmus azonban új szemléletet hozott a történeti épületek megújításának formai-stiláris jellemzőiben. Az 1931-es Athéni Karta először fogalmazta meg az örökségvédelem modern alapelveit és követendő elvárásait: a kutatáson és megismerésen alapuló helyreállítások elvét, mely vállaltan saját korstílusával teremti meg a történeti értékek megőrzését és bemutatását.

A II. világháborút követően a magyar műemlékvédelem különleges, kitüntetett helyzetbe került. Az Országos Műemléki Felügyelőség (OMF) létrejöttével a szakembereknek lehetőségük volt egy szervezeten belül, közösen dolgozni, amivel megteremtődött a szakmai együttműködés összetett felelősségi viszonyrendszere. Egy átláthatóbb döntésmechanizmus valósult meg: a tudományos és alkotói szakterületek kölcsönös megbecsülésén alapuló folyamatai a kutatás, tervezés és kivitelezés minden szakaszában egységes szemlélet mentén, szakmai egyensúlyban valósultak meg. Számos újító szándékú, minőségi terv készült, az eredményes helyreállítások nem csak hazai, de nemzetközi szinten is elismertté váltak, sok esetben az akkori kortárs

---

¹ Az adatlapot aláírva és szkennelve a Doktori Iskola titkárnak (Fehér Eszter, feher.eszter@epk.bme.hu) kell eljuttatni elektronikusan. A témahirdetés elfogadása esetén az adatlap felkerül a Csonka Pál Doktori Iskola (<http://cspdi.bme.hu/felveteli/temahirdeteselek>), a témahirdetés rövid leírása pedig az Országos Doktori Tanács (<http://www.doktori.hu/>) honlapjára.

² A témahirdetés elfogadása automatikusan a témavezető akkreditációját is jelenti az azévi felvételi eljáráshoz.

³ Kérjük, olyan elérhetőséget adjon meg, ahová biztonsággal küldhetünk hivatalos értesítéseket.

⁴ A téma rövid leírása (szóközökkel) 1000-3000 leütés hosszú. A jelentkező hallgatókat bővebben tájékoztató változatot, (mely a téma fent megadott releváns nemzetközi irodalmára tételesen hivatkozik) kérjük a mellékletben megadni.

építészet nézőpontjából is maradandó alkotásként értékelték őket. 1964-ben újabb fordulóponthoz vezetett a Velencei Karta megjelenése, bár Magyarországon az eddigre már kialakult műemléki gondolkodásmód, a módszertani elméleti alap sok szempontból tükrözte a nemzetközi kartában megjelenteket.

A kutatás célja az OMF 1860-70-es éveiben megvalósult műemlékhelyreállítási gyakorlatának a tanulmányozása – a XX. század második felében kialakult, egy szervezeten belül működő magyar műemlékvédelem mélyebb megismerése, a különböző műemlékvédelmi tendenciák feltárása és azoknak a nemzetközi gyakorlatokhoz, valamint a korabeli nemzetközi kartákban követhető elméleti háttérhez fűződő viszonyának vizsgálata. Tanulmányozandó, hogy az ebben az időszakban létrejött magas színvonalú műemléki helyreállítások a mai korban hogyan állják meg a helyüket, hogyan őrizhetők meg az utókor számára, miképpen érdemes kezelni azokat.

Egy jó minőségű helyreállítás maga is építészeti értéket képvisel. Nem csak a műemlék eredeti korát mutatja meg, hanem a helyreállítás időszakában alkalmazott építészeti eljárásokat, módszereket is, a történeti réteg mellett megjelenik az épület akkori kortárs része is, amely idővel az emlék szerves részeként szintén értékévé és korlenyomattá válik. Az „eredeti” műemlék védelmének és annak integráns részét képező „modern” helyreállításnak minőségi viszonyát szükséges vizsgálni, hogy meghatározhassuk, mikor kell védeni a már meglévő helyreállítást magát is.

The primary goal of monument protection is to preserve the characteristic, outstandingly valuable buildings of previous eras for posterity. Our preserved and well-maintained historical building heritage represents the cultural basis of our identity, and the methodology of their management also creates a picture of our contemporary society. The practice of preservation in the era of historicism was renovation in the style of the period, which appeared in accordance with the contemporary architecture of the time. However, the style pluralism that emerged with modern architecture in the first quarter of the 20th century brought a new approach to the formal and stylistic characteristics of the renovation of historical buildings. The Athens Charter of 1931 first formulated the modern principles of heritage protection and the expectations to be followed: the principle of restorations based on research and knowledge, which voluntarily creates the preservation and presentation of historical values with its own style of the period.

After World War II, Hungarian monument protection was placed in a special, distinguished position. With the establishment of the National Monuments Inspectorate (OMF), professionals had the opportunity to work together within one organization, which created a complex system of responsibility relationships of professional cooperation. A more transparent decision-making mechanism was implemented: the processes based on mutual respect of scientific and creative fields were implemented in all stages of research, planning and construction along a unified approach, in professional balance. Numerous innovative, high-quality ideas were formulated, and successful restorations became recognized not only nationally but also internationally, and in many cases they were evaluated as lasting works from the perspective of contemporary architecture of the time. In 1964, the appearance of the Venice Charter marked a new turning point, although the way of thinking about monuments and the methodological theoretical basis that had already developed in Hungary reflected in many aspects those published in the international charter.

The aim of the research is to study the practice of monument restoration of the OMF in the 1960s-70s – to gain a deeper understanding of Hungarian monument protection, which developed in the second half of the 20th century and operated within an organization, an exploration of the various monument protection tendencies and their relationship to international practices, the theoretical background that can be followed in the international charters of the time. It is necessary to study how the high-quality monument restorations created during this period hold their place in the present day, how they can be preserved for posterity, and how they are worth treating.

A good quality restoration itself represents architectural value. It not only represents the original age of the monument, but also the architectural procedures and methods used during their restoration. In addition to the historical layer, the contemporary part of the building also appears, which over time also becomes a value and an imprint of the era as an integral part of the memory. It is necessary to examine the qualitative relationship between the protection of the "original" monument values and the „modern" restoration that forms an integral part of it, in order to determine when the existing restoration itself should be protected.

A téma meghatározó irodalma⁵:

- Lővei, Pál: Horler Miklós munkássága. In: Raffay, Endre; Tüskés, Anna (szerk.) Európai műemlékvédelmi tendenciák, különös tekintettel a Kárpát-medencére V–VI., Fehérvárcsurgó, 2022, 2023: Horler Miklós 100. Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar, Pécs 2024. 13-26.
- Lővei, Pál: Monument Protection in Hungary in the Second Half of the Twentieth Century. In: Belcher, Bryce – Bachtík, Jakub – Johanidesová, Tereza – Uhlíková, Kristina (eds.): *In the name of socialism, in the shadow of the monarchy: post-war monument care in Central Europe*. Artefactum, Institute of Art History, Czech Academy of Sciences, Prague 2022. 181-202.
- Lővei 2014 Lővei, Pál: „Konzerválni és nem restaurálni” – A műemlékvédelem elvei, régebbi és újabb törekvései. *Műemlékvédelem* 58 (2014) 1.47-48.
- Petruccioli, Attolio: "Restoration and Design Are Two Faces of the Same Coin." in: Hardy, Matthew (ed.): *The Venice Charter Revisited: Modernism, Conservation and Tradition in the 21st Century*. Cambridge Scholars Publishing, Newcastle, 2008. 291-301.
- Lővei 2004 Lővei, Pál: A Velencei Karta és a magyar műemléki helyreállítások. *Műemlékvédelem* 48 (2004) Különszám. 22-26.
- Sedlmayr, János: A megvalósíthatatlan visszafordíthatóság. *Műemlékvédelem* 36. (1992) 2. 57-63.
- Reimholz, Péter: Kronologikus implantációk és didaktikus protézisek. *Magyar Építőművészet*. 1986/5.
- Mendele, Ferenc: A magyar műemlékvédelmi gyakorlatban alkalmazott elvek és módszerek időszerű kérdései. Az Országos műemlékvédelmi Felügyelőség állásfoglalása. [1986]. In: Horler Miklós – László Csaba (szerk.): *Magyar Műemlékvédelem. Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal Évkönyve (1980-1990)*. Vol. 10. Országos Műemléki Felügyelőség, Budapest 1996. 26-28.
- Horler Miklós: A műemlékhelyreállítás irányelvei. *Építés és Közlekedéstudományi Közlemények* 11 (1967) 3-4. 447-460.

---

⁵ Minimum 5, maximum 10 cikket vagy monográfiát kérünk felsorolni, amik között feltétlenül szerepelnie kell a legfrissebb, legismertebb eredményeknek.

A **téma** hazai és nemzetközi folyóiratai⁶:

- Architektura & Urbanizmus (WOS)
- Prostor (WOS)
- Symmetry – Culture and Science (WOS)
- Architectural Histories (Scopus)
- Építés-Építészettudomány (Scopus)
- DoCoMoMo Conferences (Scopus)
- Metszet (Scopus)
- Spatium (Scopus)
- Periodica Polytechnica Architecture (Iconda)
- Magyar Építőművészet / Utóirat (lektorált)

A **témavezető** fenti folyóiratokban megjelent 5 közleménye:

- Vukoszávlyev Zorán: A geszti Tisza-kastély örökségközvetítő felújítása. Történeti és kortárs eszközök egyensúlya az értékmegőrzésben. *Metszet* 15 (2024) 5. 16-25.
- Karácsony Rita – Vukoszávlyev Zorán: Emigration of Architects and the Foundations of Modernism Hungarian Architecture Students Entering the Profession Abroad After the 1950s: Hungarian Architecture Students Entering the Profession Abroad After the 1950s. *Architektura & Urbanizmus* 53 (2019) 3-4. 182-195.
- Karácsony Rita – Vukoszávlyev Zorán: Architectural Education in Hungary from 1928 to 1948 According to the Contemporary Specialised Press. *Symmetry – Culture and Science* 30 (2019) 4. 295-312.
- Vukoszávlyev Zorán: A váraszói románkori templom 1964. évi helyreállítása. *Műemlékvédelem* 62 (2018) 6. 437-446.
- Vukoszávlyev Zorán – Urbán Erzsébet: Magyarország templomépítészete 1945–1964 között. *Építés-Építészettudomány* 44 (2016) 3-4. 247-315.

A **témavezető** utóbbi tíz évben megjelent 5 legfontosabb publikációja:

- Vukoszávlyev Zorán: A modern mai szemmel: Egyetemi kutatási program a '45 utáni építészetünk értékvédelméért. *Műemlékvédelem* 66 (2022) 2-3. 129-142.
- Vukoszávlyev Zorán: Space forming a community – community forming a space: Architectural evaluation of idealized form for Protestant Churches in Europe after 1918. *Actas del Congreso Internacional de Arquitectura Religiosa Vol.5.* (2017) 26-51.
- Kóródy Anna Nóra – Vukoszávlyev Zorán: Built on Modernism: The theoretical basis of contemporary heritage preservation in the Spanish architectural scene. *Arquitectura Revista* 13 (2017) 1. 9-20.
- Vukoszávlyev Zorán: Stille und Einfachheit – Zeitgenössischer katholischer kirchenbau in Ungarn. *Das Münster Zeitschrift für Christliche Kunst und Kunstwissenschaft* 69 (2016) 1. 38-44.
- Vukoszávlyev Zorán: Redefining the Sacred Center: Two case studies on recomposing liturgical spaces in ancient architectural interior. In: Carla, Bartolozzi (ed.) *Patrimonio architettonico religioso : Nuove funzioni e processi di trasformazione.* Gangemi Editore, Rome 2017. 325-336.

A **témavezető** eddigi doktoranduszai⁷:

(név/felvétel éve/abszolutórium megszerzésének éve/PhD fokozat éve)

- Karácsony Rita / 2018 / 2022 / 2024 PhD

---

⁶ Minimum 5, maximum 10 folyóirat megadását kérjük, melyek között feltétlenül szerepelnie kell a PhD fokozatszerzés szempontjából elengedhetetlen (Web of Science, Scopus) minősítésű idegen nyelvű folyóiratoknak is. Kérjük, ezeket a periodikákat a felsorolásban jelöljék meg.

⁷ Kérjük, a témavezetési tevékenységre vonatkozó adatokat abban az esetben is adja meg, ha témavezetőként a DI már korábban akkreditálta.

-Urbán Erzsébet / 2014 / 2018 abszolutórium
-Koródy Anna Nóra / 2011 / 2015 / 2017 PhD
-Katona Vilmos / 2008 / 2011 / 2015 PhD

Melléklet: a téma bővebb leírása (magyar és angol⁸ nyelven): ---

Budapest, 2025. 01. 29.

Témavezető aláírása

---

⁸ A téma bővebb leírása angol nyelven csak akkor szükséges, ha a témavezető vállalja külföldi hallgató fogadását.

